

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

کارنمای دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتاب‌های درسی
دوره‌ی عمومی و نظری (بهمن ۸۴ تا خرداد ۸۸)

مقدمه

دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتاب‌های درسی یکی از بخش‌های سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی وزارت آموزش و پرورش است که وظیفه‌ی طراحی، برنامه‌ریزی و تألیف کتاب‌های درسی دوره‌های مختلف تحصیلی اعم از پیش‌دبستان و ابتدایی، راهنمایی، متوسطه‌ی نظری و مراکز تربیت معلم را بر عهده دارد. این دفتر در قالب پنج معاونت (چهار دوره‌ی تحصیلی و معاونت برنامه‌ریزی، پشتیبانی و توسعه‌ی منابع انسانی)، پنج بخش تخصصی، چهار گروه هماهنگی و برنامه‌ریزی دوره‌های تحصیلی، ۲۳ گروه برنامه‌ریزی درسی، گروه پژوهش، گروه فناوری اطلاعات و گروه ویرایش انجام وظیفه می‌کند.

اهم وظایف این دفتر عبارت است از:

- بهبود مستمر برنامه‌های درسی، متون و کتاب‌های درسی با توجه به دانش و فناوری‌های جدید و ضرورت‌ها و مقتضیات زمان در مقیاس کشوری، منطقه‌ای و جهانی
- فراهم کردن زمینه‌ی اجرای برنامه‌های درسی به صورت آزمایشی و تجربی در مدارس به منظور ارزش‌یابی پیش از اجرا
- تهیه و تألیف یا انتخاب کتاب‌های راهنمای تدریس برای کتاب‌های درسی دوره‌های تحصیلی عمومی و نظری با رعایت ریزبرنامه‌ها و هدف‌های مصوب
- تألیف و تدوین برنامه‌های درسی و کتاب‌های گوناگون تحصیلی عمومی و نظری، براساس آموزه‌ها و معیارهای دینی، علمی و نتایج یافته‌های پژوهشی و به‌کارگیری مناسب ICT در برنامه‌های درسی
- همکاری در توسعه‌ی فناوری اطلاعات و آموزش‌های مجازی و آموزش‌های راه دور
- تهیه‌ی روش‌ها و برنامه‌های لازم برای دوره‌های تحصیلی عمومی و نظری و ارائه‌ی استانداردهای مطلوب و آیین‌نامه‌های امتحانی مربوط به اجرای نظام آموزشی در مراحل متفاوت
- تهیه‌ی پیشنهاد سازوکار ارزش‌یابی و نظارت بر اجرای برنامه‌های درسی و تهیه‌ی دستورالعمل و آزمون‌های لازم و اعزام کارشناسان حسب مورد و نیاز
- بررسی تطبیقی در زمینه‌ی برنامه‌ها و کتاب‌های درسی کشورهای گوناگون برای استفاده از تجربه‌های آن‌ها
- پیشنهاد دوره‌های آموزشی موردنیاز به مراجع ذی‌ربط برای ارتقای سطح مهارت و کارایی کارشناسان در زمینه‌های برنامه‌ریزی، تألیف، تحقیق و ارزش‌یابی با هماهنگی واحدهای ذی‌ربط
- بررسی و پیشنهاد دوره‌های آموزشی ضمن خدمت مورد نیاز معلمان دوره‌های گوناگون تحصیلی برای اجرا با هماهنگی واحدهای ذی‌ربط

کارنامهی سه ساله‌ی دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتاب‌های درسی از بهمن ماه
۱۳۸۴ تا خرداد ماه ۱۳۸۸

۱- تولید برنامه‌ی درسی ملی جمهوری اسلامی ایران به عنوان نقشه‌ی جامع
محتوای درسی و تربیتی و فرایند مطلوب برنامه‌ریزی درسی کشور، براساس
آموزه‌ها و مبانی دینی و استفاده از تجارب مفید و توجه به نیازهای فعلی

۱/۱- انتصاب مدیر طرح در مورخ ۸۴/۱۲/۲۰ و ارائه‌ی برنامه‌ی عمل طرح به ریاست
سازمان

۱/۲- تشکیل تیم مجری، کمیته‌ی تولید و تدوین و کمیته‌های تخصصی هفت‌گانه برنامه‌ی
درسی ملی

۱/۳- آغاز پژوهش‌های کلیدی برنامه‌ی درسی ملی با نظارت کمیته‌های تخصصی از سال
۱۳۸۵

۱/۴- ارائه‌ی چارچوب پیشنهادی برای تولید و تدوین برنامه‌ی درسی ملی به شورای عالی
آموزش و پرورش در آذر ماه ۱۳۸۵

۱/۵- برگزاری هم‌اندیشی کارشناسی ۳ روزه‌ی «چیستی و چرایی برنامه‌ی درسی ملی»
در سال ۱۳۸۵

- ۱/۶- تعیین اصول حاکم بر فرایند تولید برنامه‌ی درسی ملی در سال ۱۳۸۵
- ۱/۷- تهیه‌ی پیش‌نویس ماده واحده‌ی برنامه‌ی درسی ملی و بررسی آن در کمیسیون برنامه‌های درسی و تربیتی و سپس تصویب در شورای عالی آموزش و پرورش در مورخ ۱۳۸۶/۲/۴
- ۱/۸- تصویب تعریف و اهداف طرح در کمیسیون راهبری طرح در مهرماه ۱۳۸۶
- ۱/۹- برگزاری دومین هم‌اندیشی کارشناسی برنامه‌ی درسی ملی در سال ۱۳۸۶
- ۱/۱۰- دست‌یابی به الگوی هدف‌گذاری درسی و تربیتی در برنامه‌ی درسی ملی و تدوین و ارائه‌ی آن در فروردین ۱۳۸۷
- ۱/۱۱- برگزاری هم‌اندیشی کمیته‌های ستادی و استانی برنامه‌ی درسی ملی در تیرماه ۱۳۸۷
- ۱/۱۲- برگزاری همایش علمی برنامه‌ی درسی ملی در مرداد ماه ۱۳۸۷
- ۱/۱۳- برگزاری چندین نشست نقد و بررسی برای غنی‌سازی فعالیت‌ها و آمادگی برای تدوین نگاشت نخست برنامه‌ی درسی ملی
- ۱/۱۴- انتشار ویژه‌نامه‌ی برنامه‌ی درسی ملی از تابستان ۱۳۸۷ (تاکنون ۳ شماره تولید و منتشر شده است).

- ۱/۱۵- برگزاری پنج کارگاه استانی برنامه‌ی درسی ملی در قطب‌های کشوری در سال ۱۳۸۷
- ۱/۱۶- ارائه‌ی نخستین نگاه‌ست برنامه‌ی درسی ملی در هم‌اندیشی سه روزه‌ی ۱۳ تا ۱۵ بهمن ۸۷ در مرکز تربیت معلم نسیبه
- ۱/۱۷- تدوین و ارائه‌ی دومین نگاه‌ست و اعلام آن از طریق سایت www.darsiran.ir

۲- فعالیت‌های درون دادی (ساختاری، فرایندی، نیروی انسانی)

- ۱/۲- تشکیل کمیته‌ی ارتقای آداب و مهارت‌های زندگی برای بررسی و تدوین برنامه‌ی مطلوب با رویکرد دینی در زمینه‌ی آداب و مهارت‌ها و تقویت این رویکرد در کتاب‌های درسی (این کمیته از نیمه‌ی دوم سال ۸۷ به گروه برنامه‌ریزی درسی آداب و مهارت‌های زندگی تبدیل شد)
- ۲/۲- تشکیل کمیته‌ی تقویت رویکرد فرهنگی تربیتی
- ۲/۳- تشکیل حلقه‌ی علم و دین که تاکنون با برگزاری شش نشست تخصصی در سطح دفتر و تولید برخی اسناد علمی این موضوع را پی‌گیری کرده‌اند.
- ۲/۴- تشکیل حلقه‌ی فرهنگ و تمدن اسلام و ایران و مطرح کردن چهره‌ها و میراث فرهنگی و علمی ایران و اسلام در کتاب‌های درسی
- ۲/۵- اصلاح ساختار دفتر برای ارتقای علمی و امکان تحقق رویکردهای ناشی از تعلیم و تربیت اسلامی با ایجاد پنج بخش تخصصی علوم انسانی، فرهنگ و معارف، پرورشی و مهارتی، علوم تجربی و ریاضی و ساماندهی گروه‌های برنامه‌ریزی درسی دفتر در این بخش‌ها
- ۲/۶- برگزاری نشست‌های ماهانه با کارشناسان برای بررسی چالش‌ها، راه‌کارها و نیازها
- ۲/۷- تدوین سند درون دفتری به عنوان «جهت‌گیری‌ها و خطمشی‌های دفتر» در شهریور ماه ۱۳۸۵ و ابلاغ آن به گروه‌ها و کارشناسان پس از تأیید وزیر محترم وقت آموزش و پرورش و رئیس محترم وقت سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی
- ۲/۸- جذب و به‌کارگیری نیروهای جوان، متفکر، متدین و متخصص در گروه‌های برنامه‌ریزی و تألیف
- ۲/۹- تکمیل و تصویب آیین‌نامه‌ی شوراهای برنامه‌ریزی و تألیف گروه‌های درسی دفتر
- ۲/۱۰- پی‌گیری طرح ارتقای آموزش علوم، ریاضی و زبان مطابق با برنامه‌ی توسعه‌ی چهارم
- ۲/۱۱- پی‌گیری طرح غنی‌سازی در دوره‌ی ابتدایی
- ۲/۱۲- پی‌گیری بحث آموزش در مناطق دو زبانه‌ی کشور
- ۲/۱۳- آموزش و ارتقای نیروها از طریق شرکت در دوره‌های آموزشی
- ۲/۱۴- تشکیل کمیته‌ی نیروی انسانی دفتر

۲/۱۵- برگزاری کارگاه تولید پودمان‌های آموزشی با هماهنگی دفتر همکاری‌های علمی و بین‌المللی و با حضور یکی از استادان استرالیایی و چند تن از استادان ایرانی و تولید ۵ پودمان آموزشی برای معلمان

- تولید برنامه‌های کاردانی و کارشناسی ناپیوسته به شیوه‌ی پودمان در (۱۲ برنامه + ۲ مجموعه درس عمومی و تربیتی) برای استفاده در مراکز علمی - کاربردی
۲/۱۶- انجام بازدیدهای پژوهشی از پروژه‌های علمی مختلف در سطح کشور

۳- برون دادها

۳/۱- تهیه و تدوین راهنماهای برنامه‌ی درسی برای تصویب در شورای عالی آموزش و پرورش از جمله زبان‌های خارجی، زیست‌شناسی، زمین‌شناسی، روان‌شناسی، اقتصاد، فیزیک، زبان و ادبیات فارسی، دینی دوره‌ی متوسطه، مطالعات اجتماعی، زبان عربی، پیش‌دبستانی و جغرافیای استان‌شناسی

۳/۲- ۱ اصلاحات جزئی، کلی و باز تألیف برخی کتاب‌های درسی و پی‌گیری چاپ سپاری در موعد مقرر (از سال ۱۳۸۴ تاکنون)

۳/۳- تلاش مستمر برای سامان‌دهی طرح و محتوای کتاب‌های درسی (از سال ۱۳۸۴ تاکنون)
۳/۴- پی‌گیری موضوع چند تألیفی و انجام این پروژه در استان‌های فارس، مازندران و کرمان (از سال ۱۳۸۶ تاکنون)

۳/۵- انجام اصلاح رویکردی برخی کتاب‌های مهم از جمله زیست‌شناسی، روان‌شناسی، تاریخ و ریاضی متوسطه و ... (از سال ۱۳۸۴ تاکنون)

۳/۶- تلاش برای اجرای درس آمادگی دفاعی دختران پس از گذشت هفده‌سال از تصویب قانون مزبور

۳/۷- برگزاری نشست‌های نقد کتاب درسی با حضور استادان دانشگاهی، حوزوی، صاحب‌نظران و معلمان خیره (از سال ۱۳۸۶ تاکنون)

۳/۸- باز تألیف تعدادی از کتاب‌های درسی مراکز تربیت معلم از قبیل کتاب‌های جهان‌بینی، مکاتب سیاسی، تاریخ کشورهای اسلامی، بازی‌های پرورشی و ... (شایان ذکر است که برخی از این کتاب‌ها در ۲۵ سال گذشته تغییر نکرده بود)

۳/۹- بازنگری و اصلاح برنامه‌های درسی دوره‌های کارشناسی تربیت‌معلم شامل رشته‌های ابتدایی، حرفه‌وفن، تربیت بدنی، مدیریت آموزش، کتابداری و اطلاع رسانی، هنر

۳/۱۰- تولید برنامه‌ی دوره‌های کارشناسی اموراداری و امور مالی

۳/۱۱- بررسی و تصویب کلیات برنامه‌ی کارشناسی ارشد رشته‌های زبان و ادبیات فارسی در کمیته‌ی اصلی تربیت معلم

- ۳/۱۲- شروع به تألیف کتاب‌های تخصصی رشته‌ی علوم و معارف اسلامی دوره‌ی متوسطه با همکاری سازمان تبلیغات اسلامی
- ۳/۱۳- تحوّل اساسی در بخش ویراستاری و بهره‌برداری از پشت‌جلد کتاب‌های درسی (از سال ۱۳۸۴ تاکنون)
- ۳/۱۴- بازنگری کلی تصویرگری در کتاب‌های درسی
- ۳/۱۵- تشکیل شورای جدید برنامه‌ریزی درسی جامعه‌شناسی و برنامه‌ریزی برای باز تألیف کتاب‌های جامعه‌شناسی متوسطه
- ۳/۱۶- برنامه‌ریزی و اقدام به منظور تعدیل حجم کتاب‌های درسی
- ۳/۱۷- اعتباربخشی نظری و عملی (اجرای آزمایشی) مواد درسی دوره‌های تحصیلی
- ۳/۱۸- پی‌گیری و تألیف کتاب‌های راهنمای معلم و کتاب کار دانش‌آموز
- ۳/۱۹- تشکیل کارگاه‌های آموزشی به منظور آموزش مدرسان کتاب‌های درسی
- ۳/۲۰- تألیف کتاب‌های دینی دوره‌ی راهنمایی توسط گروهی مشترک از دفتر تألیف و معاونت تبلیغ حوزه‌ی علمیه قم که اولین کتاب آن در سال ۸۸ اجرای سراسری می‌شود.
- ۳/۲۱- برنامه‌ریزی و عقد قرارداد برای باز تألیف کتاب فلسفه و منطق دوره‌ی متوسطه
- ۳/۲۲- تشکیل گروه تألیف زبان انگلیسی با رویکرد فرهنگ اسلامی-ایرانی
- ۳/۲۳- پی‌گیری طرح جایگزینی بسته‌ی آموزشی به جای کتاب درسی و تولید لوح فشرده به ضمیمه‌ی کتاب‌های درسی

۴- فعالیت‌های جنبی

- ۴/۱- برگزاری همایش شهید بهشتی و آموزش و پرورش (آبان ۸۶)
- ۴/۲- برگزاری دومین همایش تجلیل از مؤلفان کتاب‌های درسی (آذر ۸۶)
- ۴/۳- عضویت و ریاست کمیسیون برنامه‌های درسی و تربیتی شورای عالی آموزش و پرورش
- ۴/۴- حضور فعال در تولید سند فلسفه‌ی تعلیم و تربیت اسلامی
- ۴/۵- حضور و مشارکت فعال در اصلاح، تکمیل و تنقیح رهنامه‌ی سند ملی آموزش و پرورش
- ۴/۶- عضویت در شورای تحوّل بنیادین وزارت آموزش و پرورش و کارگروه‌های مربوط
- ۴/۷- برگزاری کارگاه برنامه‌ریزی درسی برای مؤسسه‌های حوزوی، مؤسسه‌ی پژوهشی و آموزشی امام خمینی «ره» در سال ۱۳۸۶ و جامعه المصطفی العالمیه در سال ۱۳۸۷
- ۴/۸- همکاری‌ها و همکاری‌های علمی و کارشناسی با بسیاری از مراکز دانشگاهی، پژوهشی، حوزوی و ...
- ۴/۹- عضویت در کمیته‌ی آموزشی نقشه‌ی جامع علمی کشور
- ۴/۱۰- شرکت در کارگروه‌های مختلف وزارتی از جمله کارگروه مدارس ایرانی خارج از کشور و کارگروه برنامه‌های مشاوره‌ای
- ۴/۱۱- همکاری و عضویت در کمیته‌ی علمی همایش بین‌المللی سیمای پیامبر اعظم (ص) در کتاب‌های درسی

۴/۱۲- تعامل با وسایل ارتباط جمعی از طریق مصاحبه، ارائه‌ی مقاله و طرح دیدگاه‌ها و نیز پاسخ‌گویی به مطالب مندرج در جراید و دیگر رسانه‌ها

۴/۱۳- اعزام کارشناسان دفتر به مجامع مختلف علمی بین‌المللی در موضوع‌های مرتبط با برنامه‌های درسی

۴/۱۴- برگزاری گردهمایی سالانه با حضور خانواده‌های همکاران شاغل و بازنشسته دفتر (در سالروز میلاد حضرت امام حسین «ع»)

۵- نوآوری‌های دفتر

۵/۱- توجه به پشت جلد کتاب‌های درسی دوره‌های مختلف برای انتقال پیام‌های اجتماعی، اخلاقی، فرهنگی، علمی و ... با تدوین طرح جامع و مشخص کردن محورهای اصلی و در نتیجه غنی‌سازی و اصلاح و تکمیل پشت جلد بیش از ۱۵۰ عنوان کتاب درسی

۵/۲- برگزاری نشست‌های نیم‌روزه‌ی نقد و بررسی کتاب‌های درسی

۵/۳- طراحی و پی‌گیری برنامه‌ی درسی استان‌شناسی به‌عنوان بستری برای غنی‌سازی فرهنگی، اجتماعی و سیاسی کتاب‌های جغرافیا و توجه به هویت منطقه‌ای و بومی در چارچوب هویت ملی

۵/۴- افزایش عنوان‌های کارآفرینی، نقد فیلم و نقد کتاب به درس‌های انتخابی دوره‌ی متوسطه که راهنمای برنامه‌ی این درس‌ها در حال تولید است.

۵/۵- اصلاح و تکمیل روش تدریس قرآن پایه‌ی سوم ابتدایی و دوره‌ی راهنمایی

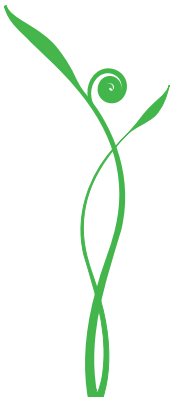
۵/۶- اجرای طرح نیازسنجی دستگاه‌ها و نهادهای کشور برای بسترسازی مشارکت علمی آن‌ها در محتوای برنامه‌های درسی و برگزاری هم‌اندیشی خاص در سال ۱۳۸۶

۵/۷- پی‌گیری، تدوین و نهایی شدن برنامه‌ی درسی تلفیقی مطالعات اجتماعی که شامل درس‌های تاریخ، جغرافیا و اجتماعی است.

۵/۸- پی‌گیری طرح چندتألیفی و مشارکت استان‌ها در تألیف

۵/۹- تدوین ویژگی‌ها و مبانی نظری مدرسه‌ی زندگی.

«والحمد لله رب العالمین»

نمودار تشکیلات دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتاب‌های درسی دوره‌ی عمومی و نظری

